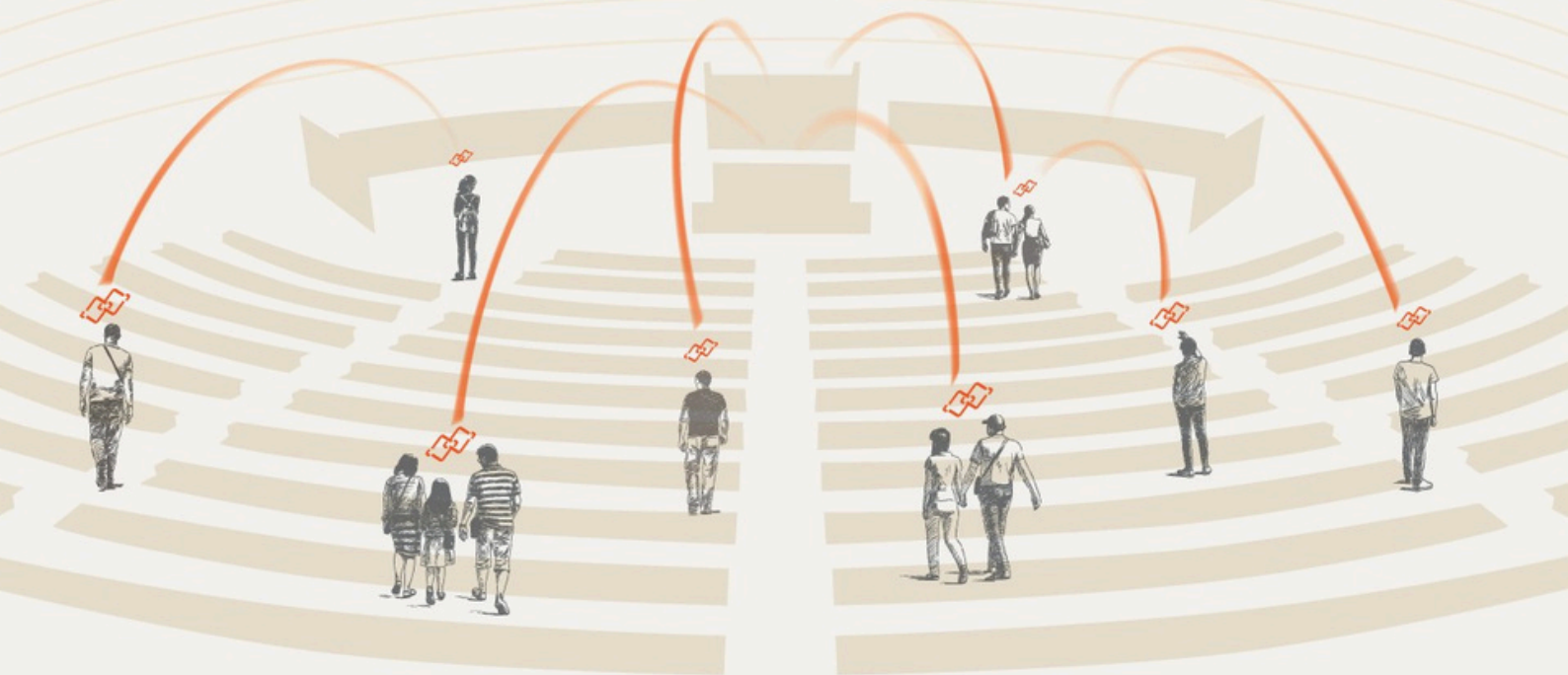

ประชาชนพูด นโยบาย เดินหน้า

Speaking "truth(s)" to power

สรุปข้อเสนอเชิงนโยบายจาก
Policy Watch Connect 2026

**POLICY
WATCH
CONNECT**
2026

สารบัญ

01 โครงสร้างการเมืองและการกระจายอำนาจ

02 รัฐธรรมนูญ
การเลือกตั้ง และประชามติ

03 การจัดการภัยพิบัติ

04 ความเป็นธรรมทาง
สิ่งแวดล้อม

05 การปฏิรูประบบสุขภาพ

06 สังคมสูงวัย

07 เหลื่อมล้ำ รัฐสวัสดิการ

08 การศึกษาและทุนมนุษย์

09 รัฐโปร่งใส ไร้คอร์รัปชัน

10 ทุนเทา ฟอกเงิน

สถานการณ์ปัญหา

ประชาชนไทยไม่แข็งแรง

เหมือนวัว
ตามเมือง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

การเลือกตั้ง
ไม่แข็งแรง

ปลดล็อก
แก้ปัญหา

ทำได้
หลายระดับ

รัฐธรรมนูญ

กฎหมาย

ระเบียบ

นโยบาย

รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอ

ปลดล็อก
ปัญหา!

ข้อเสนอ

ข้อเสนอ

ข้อเสนอ

ข้อเสนอ

ข้อเสนอ

ข้อเสนอ

ข้อเสนอ

ข้อเสนอ

ข้อเสนอ

ข้อเสนอ

บริบทปัญหา

“ปัญหาของโครงสร้างการเมือง
ของประเทศไทยเป็นผลสืบเนื่อง
มาจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560
ที่มีการออกแบบโครงสร้าง
ทางการเมืองที่มีลักษณะ
ไม่สอดคล้องกับระบอบ
ประชาธิปไตยและการไม่เคารพ
ต่ออำนาจอธิปไตย
ของประชาชน”

อาการปัญหาของโครงสร้างการเมืองของประเทศไทย
เป็นผลสืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญ 2560 สามารถสะท้อน
ออกมาได้เป็น 2 มิติ ดังนี้

- **มิติแรก** การออกแบบกระบวนการเข้าสู่อำนาจรัฐของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ ประเด็นเรื่องการออกแบบระบบการเลือกตั้งการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญที่ไม่สะท้อนเจตจำนงของประชาชน ในการออกเสียงเลือกตั้งบัตรเลือกตั้งที่ยุ้งยากต่อการออกเสียงของประชาชน ที่มาของสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่เชื่อมโยงกับประชาชนผ่านการเลือกตั้งโดยตรง และการให้องค์กรอิสระและศาลมีที่มาซึ่งไม่ยึดโยงกับประชาชน
- **มิติที่สอง** การออกแบบกลไกการตรวจสอบอำนาจรัฐที่ไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ ประเด็นเรื่อง ดุลยภาพทางอำนาจระหว่างฝ่ายการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน-รัฐสภา กับฝ่ายตรวจสอบอำนาจรัฐที่ไม่ยึดโยงกับประชาชน ที่มาขององค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบอำนาจรัฐมีลักษณะที่สามารถถูกตั้งคำถามถึงโอกาสในการถูกครอบงำโดยฝ่ายการเมือง รวมทั้งหน้าที่และอำนาจที่รุกล้ำสู่พื้นที่ทางการเมืองมากจนเกินไป รวมทั้งการออกแบบที่ขาดกลไกตรวจสอบอำนาจรัฐโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และการใช้กลไกการเข้าชื่อของประชาชนในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและศาล เป็นต้น

โครงสร้างการเมือง และการกระจายอำนาจ

โครงสร้างการเมืองและการกระจายอำนาจ

ข้อเสนอทางนโยบาย ต่อพรรคการเมือง

ก. ข้อเสนอทางนโยบาย

1

พรรคการเมืองต้องผลักดันรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ผ่านกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ออกแบบโครงสร้างอำนาจรัฐให้ทุกฝ่ายที่ใช้อำนาจยึดโยงและรับผิดชอบต่อประชาชน ปรับสมดุลระหว่างฝ่ายการเมืองกับองค์กรตรวจสอบให้สอดคล้องประชาธิปไตย และสร้างกลไกตรวจสอบใหม่ที่ประชาชนมีบทบาทโดยตรง เช่น สิทธิข้อมูล การตรวจสอบ และการถอดถอน

2

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

โดยถ่ายโอนภารกิจแบบครบองค์ประกอบ (งาน คน งบ ประมาณอำนาจ) เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในบทบาทของ อปท. ให้บริการและจัดทำบริการสาธารณะ

3

สร้างกลไกป้องกันคอร์รัปชันโดยเน้นหลักความโปร่งใสและการตรวจสอบของประชาชน

โดยเปลี่ยนกรอบคิดจากการควบคุมและกำกับจากส่วนกลางไปสู่การเปิดเผยข้อมูล และเน้นการตรวจสอบจากสังคม โดยพัฒนาช่องทางร้องเรียนและติดตามผลอย่างมีประสิทธิภาพ

4

จัดตั้งกลไกการมีส่วนร่วมคู่ขนาน

เช่น สภาประชาชน สภาพลเมือง ซึ่งการจัดตั้งสภาคู่ขนาน ในระดับจังหวัดหรือพื้นที่เพื่อเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบ ตรวจสอบ และกำกับนโยบายสาธารณะอย่างต่อเนื่อง

5

รัฐบาลยืนยันเจตจำนงทางการเมืองในการกระจายอำนาจ

อย่างเป็นรูปธรรม โดยแก้ไขหรือยกเลิกกฎระเบียบของราชการบริหารส่วนกลางที่เป็นอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจ

ข. ข้อเสนอทางนิติบัญญัติ

1

แก้รัฐธรรมนูญเพื่อปรับสมดุลอำนาจรัฐ

โดยเสริมบทบาทฝ่ายการเมืองจากการเลือกตั้ง และเปิดให้ประชาชนตรวจสอบอำนาจรัฐได้โดยตรง เช่น การเข้าชื่อถอดถอน

2

แก้รัฐธรรมนูญให้การกระจายอำนาจเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐ รับรองความเป็นอิสระของท้องถิ่น

ด้านบริหาร การคลัง และนโยบาย พร้อมเปิดทางรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่หลากหลายโดยไม่ขัดหลักรัฐเดี่ยว

3

แก้รัฐธรรมนูญให้การกระจายอำนาจเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐ รับรองความเป็นอิสระของท้องถิ่น

เปิดทางรูปแบบการปกครองที่หลากหลาย และกำหนดการถ่ายโอนภารกิจแบบครบองค์ประกอบทั้งอำนาจ บุคลากร งบประมาณ และการบริหารจัดการ

4

ยกร่างหรือแก้กฎหมายเฉพาะด้านเพื่อเสริมอำนาจท้องถิ่น

เพื่อให้ อปท. เป็นเจ้าภาพหลักด้านบริการสาธารณะและการจัดการพื้นที่ ลดความซ้ำซ้อนจากส่วนกลาง และเพิ่มความคล่องตัวในการรับมือปัญหาและภัยพิบัติ

**“โครงสร้างทางการเมืองที่ดี
ประชาชนต้องมีส่วนร่วม”**

สแกนเพื่อรับชม Policy Forum ย้อนหลัง

បរិបត្តិការ

**"สภาพการเมือง
และกระบวนการ
ประชาธิปไตยของไทย
ในช่วงหลังการประกาศ
ใช้รัฐธรรมนูญ
พ.ศ. 2560
เผชิญกับภาวะถดถอย"**

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

ออกแบบโครงสร้างอำนาจรัฐในลักษณะที่ทำให้อำนาจซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนถูกจำกัดและกำกับโดยองค์กรที่ไม่ยึดโยงกับประชาชนโดยตรง ขณะเดียวกันการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมีลักษณะถดถอยลงเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า กระบวนการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ ซึ่งควรเป็นกลไกหลักในการแสดงออกถึงอำนาจอธิปไตยของประชาชน กลับถูกมองว่าไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเสรี เท่าเทียม และเป็นธรรม

สภาพการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตยของไทย
ในช่วงหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

เผชิญกับภาวะถดถอยทั้งในเชิงความเชื่อมั่น
ของประชาชน เพราะประชาชนหมดความหวังและ
ขาดความเชื่อมั่นต่อระบอบประชาธิปไตยกับระบบ
รัฐสภา ส่วนในเชิงคุณภาพของกระบวนการจัดการ
เลือกตั้งและการออกเสียงประชามติพบว่า ยังขาด
ประสิทธิภาพ อาทิ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่เน้น
ความสำคัญและไม่ทั่วถึง การออกแบบการใช้สิทธิ
สร้างความยุ่งยากให้กับประชาชน ไม่โอรับกลุ่ม
ผู้เปราะบาง และการไม่สามารถสกัดกั้นการไหล
เข้ามาของเงินสีเทาที่ส่งผลให้การเลือกตั้งไม่สุจริต
โปร่งใส ในขณะที่พรรคการเมืองซึ่งเป็นกลไกสำคัญ
ในประชาธิปไตยแบบตัวแทน ก็ไม่ได้นำเสนอนโยบาย
ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพชีวิตได้จริง
โดยเฉพาะนโยบายด้านเศรษฐกิจ

รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง และประชามติ

รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง ประชามติ

ข้อเสนอทางนโยบาย

ก

ช่วงการเลือกตั้งและ
การออกเสียงประชามติ :
ข้อเสนอต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

- ปฏิบัติตามสัญญาทางการเมืองด้านนโยบายและการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ไว้ไว้กับประชาชน
- จัดตั้งองค์กรสังเกตการณ์การเลือกตั้งของประชาชนที่เป็นอิสระ และเปิดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม
- จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ที่แตกต่างจากรัฐประหารอย่างชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และคุ้มครองสิทธิประชาชนได้จริง
- ส่งเสริมการเลือกตั้งสุจริต ปราศจากการซื้อเสียง ผ่านการศึกษาและการมีส่วนร่วมของเยาวชนตั้งแต่ในสถานศึกษา

2. พรรคการเมือง

- รณรงค์หาเสียงโดยแข่งขันเชิงนโยบายอย่างสร้างสรรค์ แทนการสร้างความเกลียดชังทางการเมือง
- แสดงจุดยืนให้ชัดเจนต่อการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่
- ชี้แจงกระบวนการและที่มาของผู้ร่างรัฐธรรมนูญอย่างโปร่งใส
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกเสียงประชามติวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2569
- แสดงท่าทีชัดเจนต่อร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 และบทบทกวุฒิสภาในการให้ความเห็นชอบ

ข

ช่วงหลังวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2569 :
ข้อเสนอต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1. พรรคการเมือง

- ปฏิบัติตามสัญญาทางการเมืองด้านนโยบายและการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ไว้ไว้กับประชาชน
- จัดตั้งองค์กรสังเกตการณ์การเลือกตั้งของประชาชนที่เป็นอิสระ และเปิดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม
- จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ที่แตกต่างจากรัฐประหารอย่างชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และคุ้มครองสิทธิประชาชนได้จริง
- ส่งเสริมการเลือกตั้งสุจริต ปราศจากการซื้อเสียง ผ่านการศึกษาและการมีส่วนร่วมของเยาวชนตั้งแต่ในสถานศึกษา

สแกนเพื่อรับชม Policy Forum ย้อนหลัง

3. กลุ่มการเมืองที่ดำเนินการรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิออกเสียงประชามติ

- รณรงค์ทางการเมืองด้วยภาษาที่ง่ายต่อการสร้างความเข้าใจกับประชาชนว่าทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีความสำคัญต่อชีวิตอย่างไร
- รณรงค์ทางการเมืองให้ประชาชนเข้าใจชัดเจนว่าหากประชาชนออกเสียงประชามติเห็นชอบให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้ว กระบวนการทางการเมืองและรัฐธรรมนูญจะต้องดำเนินไปเช่นไรต่อจนกว่าจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาใช้บังคับแทนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560
- ต้องรณรงค์ทางการเมืองให้ประชาชนเข้าใจว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราสามารถดำเนินการไปพร้อมกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญทั้งฉบับได้

4. ประชาชน ต้องออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งร่วมประชาสัมพันธมิตรเชิญชวนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติ รวมทั้งร่วมสังเกตการณ์และตรวจสอบการเลือกตั้ง

“ยกระดับการเลือกตั้งและ
ประชามติ สู่ประชาธิปไตย
คุณภาพของประชาชน”

2. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

- ใช้เทคโนโลยีการเลือกตั้งรูปแบบใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเปราะบางเข้าถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้สะดวกและเท่าเทียมยิ่งขึ้น

3. ประชาชน

- ประชาชนต้องมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการทำงานของผู้แทนในรัฐสภาให้สอดคล้องกับนโยบายที่ไว้ไว้กับประชาชน

สถานการณ์ปัญหา

POLICY

ทำ RISK MAP
แผนความเสี่ยงภัยพิบัติ
พื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ
HAZARD PLAN

ปรับกฎระเบียบ
กฎหมายให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน
ท้องถิ่นต่อการจัดการในพื้นที

จัดทำผังเมืองข้อเสนอ
มองภัยพิบัติ
เป็นภัยความมั่นคง

ข้อเสนอ กลยุทธ์แก้ปัญหา!

หน่วยงานกลาง
ด้านภัยพิบัติระดับนโยบาย
ทื่อสระที่ไม่เปลี่ยน
ไปตามการเปลี่ยนแปลงทางธรณี
ไปรษณีย์ กรมสอศ ดศคท

WHO
ปมชน
ท้องถิ่น
หน่วยงาน
ด้านภัย
พิบัติ

กระจายอำนาจ
ให้ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ
มีอำนาจจัดการภัยพิบัติ

DATA CENTER

ใช้ข้อมูลจัดการระบบ
ใช้หลักทางวิทยาศาสตร์
วิจัย + นวัตกรรม + เอกชนร่วม

พิสูจน์ให้เห็นว่าคุณค่า

การแก้ไข
ระเบียบงบประมาณ
ให้รับมือภัยได้จริง
สร้างวงจรรายได้เท่ากัน

กรมการ
งบประมาณ
จัดสรร + งบกลาง
งบพิเศษ

จัดการภัยพิบัติ
พัฒนาเศรษฐกิจ
ดีใจจ่าย
การลงทุนกระตุ้นเศรษฐกิจ
& ระบบโครงสร้างพื้นฐาน

STANDARD
เพิ่มมาตรฐานขั้นต่ำ
ในการจัดการ + องค์ความรู้
ของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง + ท้องถิ่น
อาสา!

บริบทปัญหา

"ภัยพิบัติทวีความ
รุนแรง แต่การจัดการ
ยังติดกับดักรวมศูนย์
จึงนำไปสู่ความล้มเหลว
เชิงโครงสร้าง"

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะอากาศแปรปรวนส่งผลให้ประเทศไทยเผชิญภัยพิบัติซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม และภัยแล้ง ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียสะสมทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ระบบการจัดการภัยพิบัติของไทยยังเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้างอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลาง ทำให้การตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินในระดับพื้นที่ขาดความคล่องตัวและไม่ทันท่วงที

ขณะเดียวกัน บทบาทและขีดความสามารถของหน่วยงานหลักด้านการจัดการภัยพิบัติยังไม่เพียงพอต่อการบริการวิกฤตในระดับชาติ กลไกการบัญชาการเหตุการณ์ที่กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นศูนย์กลางยังประสบปัญหาความไม่ต่อเนื่องจากการโยกย้ายตำแหน่งและการขาดความเข้าใจบริบทพื้นที่

นอกจากนี้ กระบวนการจัดการภัยพิบัติยังเน้นการรับมือและเยียวยาหลังเกิดเหตุ มากกว่าการป้องกันและเตรียมความพร้อมล่วงหน้า ซึ่งสะท้อนผ่านกรอบกฎหมาย ระเบียบงบประมาณ และระบบการเบิกจ่ายที่ไม่เอื้อต่อการลงทุนด้านการลดความเสี่ยง นำไปสู่ความไม่กล้าใช้ดุลพินิจของ อปท.

ปัญหาดังกล่าวซ้ำเติมด้วยระบบข้อมูล ที่กระจัดกระจาย การขาดฐานข้อมูลกลุ่มเปราะบางและการประเมินความเสี่ยงเชิงพื้นที่ ส่งผลให้การตัดสินใจเชิงนโยบายยังพึ่งพาดุลพินิจมากกว่าหลักฐานเชิงข้อมูล และทำให้การจัดการภัยพิบัติของไทยยังขาดประสิทธิภาพและความยั่งยืนในระยะยาว

การจัดการ
ภัยพิบัติ

การจัดการภัยพิบัติ

ข้อเสนอทางนโยบาย ต่อพรรคการเมือง

1

ปฏิรูปโครงสร้างเชิงสถาบัน : จัดตั้งองค์กรกลางอิสระและ ปรับโครงสร้างอำนาจ

- จัดตั้งองค์กรอิสระด้านการจัดการภัยพิบัติระดับชาติ เพื่อสนับสนุนและเสริมขีดความสามารถการรับมือภัยพิบัติอย่างเป็นระบบและยั่งยืน
- ปรับกระบวนการตัดสินใจจากการกระจายอำนาจเชิงโครงสร้างไปสู่การกระจายความเจริญและความมั่งคั่ง โดยใช้ “ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน”
- ปรับโครงสร้างคณะกรรมการจัดการภัยพิบัติระดับจังหวัด โดยเปลี่ยนผู้บัญชาการเหตุการณ์จากผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาความไม่ต่อเนื่อง และสร้างการทำงานที่ยึดโยงกับบริบทพื้นที่และประชาชนอย่างแท้จริง

2

ปฏิรูปกฎหมายและระเบียบงบประมาณ : ปลดล็อกการป้องกันและลดความเสี่ยง

- แก้ไขระเบียบงบประมาณให้เอื้อต่อการจัดการภัยพิบัติเชิงป้องกัน โดยปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ อปท. สามารถใช้งบประมาณในการป้องกัน และเตรียมความพร้อมก่อนเกิดภัยพิบัติ
- ทบทวนและแก้ไข พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เพื่อปรับกรอบกฎหมายให้สนับสนุนการจัดการภัยพิบัติเชิงรุกและเชิงป้องกัน พร้อมขยายอำนาจ อปท. ในการบริหารจัดการภัยพิบัติในพื้นที่
- ปรับเปลี่ยนกระบวนการพิจารณาการตรวจสอบงบประมาณให้ยอมรับการลงทุนเชิงป้องกันที่มีความคุ้มค่าและจำเป็น ในระยะยาว

สแกนเพื่อรับชม Policy Forum ย้อนหลัง

3

สร้างขีดความสามารถท้องถิ่น : ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและการ ประเมินความเสี่ยง

- ผลักดันการจัดทำแผนที่ความเสี่ยง (Risk Map) เป็นวาระแห่งชาติ โดยกำหนดให้ทุก อปท. เป็นผู้ประเมินและจัดทำแผนที่ความเสี่ยงของพื้นที่บนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น AI และการวิเคราะห์ Big data ในการประเมินความเสี่ยงการเตือนภัย และการสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มความแม่นยำทางวิทยาศาสตร์ และลดการพึ่งพาดุลพินิจ
- บรรจุหลักสูตรการจัดการภัยพิบัติเป็นมาตรฐาน โดยกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นและฝ่ายปกครองต้องผ่านการอบรมการจัดการภาวะวิกฤตตามหลักสากล
- ยกระดับขีดความสามารถของกลไกภาคพลเมือง โดยเสริมสร้างระบบอาสาสมัครและองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีทักษะ อุปกรณ์ และสวัสดิการที่เหมาะสม
- ส่งเสริมบทบาทองค์กรสาธารณประโยชน์ โดยปรับปรุงกฎระเบียบและมาตรการทางภาษี ให้เอื้อต่อการระดมทรัพยากรและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย

4

บูรณาการภาคเอกชน ในการจัดการภัยพิบัติ

โดยเปลี่ยนจากการรับความเสียหายเป็นการลงทุนสร้างมูลค่า ผ่านการร่วมแบ่งปันข้อมูล เทคโนโลยี และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อลดความเสี่ยงระยะยาว

**“1 ตำบล 1 ศูนย์จัดการภัยพิบัติ”
สร้างภูมิคุ้มกันโดยชุมชน
ท้องถิ่นเป็นฐาน**

បរិបត្តិស្វករ

**“การพัฒนาแบบทุก
เป็นศูนย์กลางทำให้ธรรมชาติ
กลายเป็นสินค้า ลดทอนสิทธิ
ชุมชน และผลกระทบมลพิษ
สู่ประชาชนอย่างไม่เป็นธรรม
สะท้อนความล้มเหลว
เชิงโครงสร้างของรัฐในการ
สร้างความเป็นธรรมและความ
ยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม”**

ตลอดกว่าครึ่งศตวรรษของการพัฒนาแบบทุนนิยมในประเทศไทย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ได้ถูกปรับเปลี่ยนจากวิถีชุมชนที่พึ่งพาระบบนิเวศไปสู่รูปแบบการพัฒนาที่มีทุนและการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลาง ธรรมชาติถูกลดทอนสถานะให้เป็นทรัพยากรและสินค้า ขณะที่รัฐให้ความสำคัญกับการดึงดูดการลงทุนมากกว่า การคุ้มครองสิทธิ สุขภาพ และฐานชีวิตของประชาชน **ส่งผลให้การจัดการที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ และทะเลตกอยู่ในมือของทุนขนาดใหญ่มากกว่าชุมชนท้องถิ่นที่พึ่งพาทรัพยากรเหล่านี้เป็นหลัก**

ตั้งแต่ 2530 เป็นต้นมา การขยายตัวของโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมือง เชื้อน พลังงานฟอสซิล เกษตรเชิงเดี่ยว และการท่องเที่ยวเชิงปริมาณ ได้เร่งการเสื่อมถอยของความหลากหลายทางชีวภาพและเพิ่มแรงกดดันต่อระบบนิเวศที่เปราะบาง

**ปัญหาถูกซ้ำเติมด้วยมลพิษอุตสาหกรรมและ
การปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งกระจายภาระความเสี่ยง
ไปยังชุมชนโดยไม่เป็นธรรม**

ขณะที่โครงสร้างการกำหนดนโยบายทรัพยากร
ยังขาดประสิทธิภาพ โดยจากฐานราก การประกาศพื้นที่
อนุรักษ์และกลไกตลาดด้านสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก
กลับจำกัดสิทธิชุมชนมากกว่าคุ้มครองทรัพยากร
ผลลัพธ์คือความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงทรัพยากร
ความมั่นคงทางอาหาร วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ
ชุมชนที่ทวีความรุนแรง สะท้อนความล้มเหลว
เชิงโครงสร้างของนโยบายพัฒนาที่ไม่สามารถ
สร้างความเป็นธรรมและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
ได้อย่างแท้จริง

ความเป็นธรรม ทางสิ่งแวดล้อม

ความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอทางนโยบาย
ต่อพรรคการเมือง

ก

หมวดที่ดิน ทะเล และ
ทรัพยากรธรรมชาติ

- ปฏิรูปสิทธิที่ดินและป่าไม้ โดยบัญญัติสิทธิในการเข้าถึงที่ดิน ทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ปิดช่องการถือครองที่ดินแบบกระจุกตัวและการฟอกเขียว ผ่านการปรับปรุงกฎหมายที่โปร่งใส การจัดเก็บภาษีที่ดินแบบก้าวหน้า และการออกกฎหมายคุ้มครองชุมชน
- ส่งเสริมการประมงพื้นบ้านอย่างยั่งยืน โดยปรับระบบโควตาสัตว์น้ำจากการกำหนด “จำนวนวัน” เป็น “ปริมาณการจับจริง” โดยสงวนสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ให้ประมงพื้นบ้าน ยกเลิกอวนลากคู่เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ กำหนดเขตประมงใกล้ฝั่งไม่น้อยกว่า 12 ไมล์ทะเล และจัดตั้งศูนย์ตรวจเรือชุมชน
- คุ้มครองนิเวศชายฝั่งและยุติโครงการพัฒนาที่มีความเสี่ยงสูง โดยกำหนดระยะถอยร่นชายหาดตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด เสริมกลไกการคุ้มครองระบบนิเวศชายฝั่ง และยุติโครงการขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อระบบประมง วิถีชุมชน และความมั่นคงของพื้นที่ชายฝั่ง
- ยกกระดับสิทธิชุมชนเป็นกลไกตัดสินใจร่วม ผ่านกระบวนการให้ความยินยอมโดยสมัครใจล่วงหน้า และมีข้อมูลครบถ้วน (FPIC) ที่มีผลผูกพันจริง พร้อมพัฒนาความร่วมมือข้ามจังหวัดและข้ามพรมแดน

ข

หมวดอากาศสะอาด
สภาพภูมิอากาศ และพลังงาน

- รับรองสิทธิในอากาศสะอาดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ผ่านการผลักดัน ร่าง พ.ร.บ.อากาศสะอาดบนหลัก “ผู้ก่อมลพิษต้องจ่าย” พร้อมพัฒนาระบบข้อมูลเปิดแหล่งกำเนิดมลพิษและการเผาข้ามพรมแดน
- ผลักดันความเป็นธรรมทางสภาพภูมิอากาศ ผ่านการออก พ.ร.บ.การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ยึดหลักสิทธิมนุษยชน และยุติกลไกคาร์บอนเครดิตที่ไม่โปร่งใส จัดตั้งกองทุน Loss & Damage โดยบังคับเก็บเงินประกันจากธุรกิจตามระดับการปล่อยจริง
- ส่งเสริมประชาธิปไตยพลังงานและระบบกระจายศูนย์ โดยทบทวนแผน PDP ให้สอดคล้องศักยภาพพลังงานหมุนเวียนในพื้นที่ และขยาย Net Metering ให้ประชาชนผลิต-ใช้-ขายไฟในราคายุติธรรม พร้อมปฏิรูปกฎหมายยุติการผูกขาดสายส่ง

สแกนเพื่อรับชม Policy Forum ย้อนหลัง

ค

หมวดมลพิษอุตสาหกรรม
สารเคมี และอาหาร

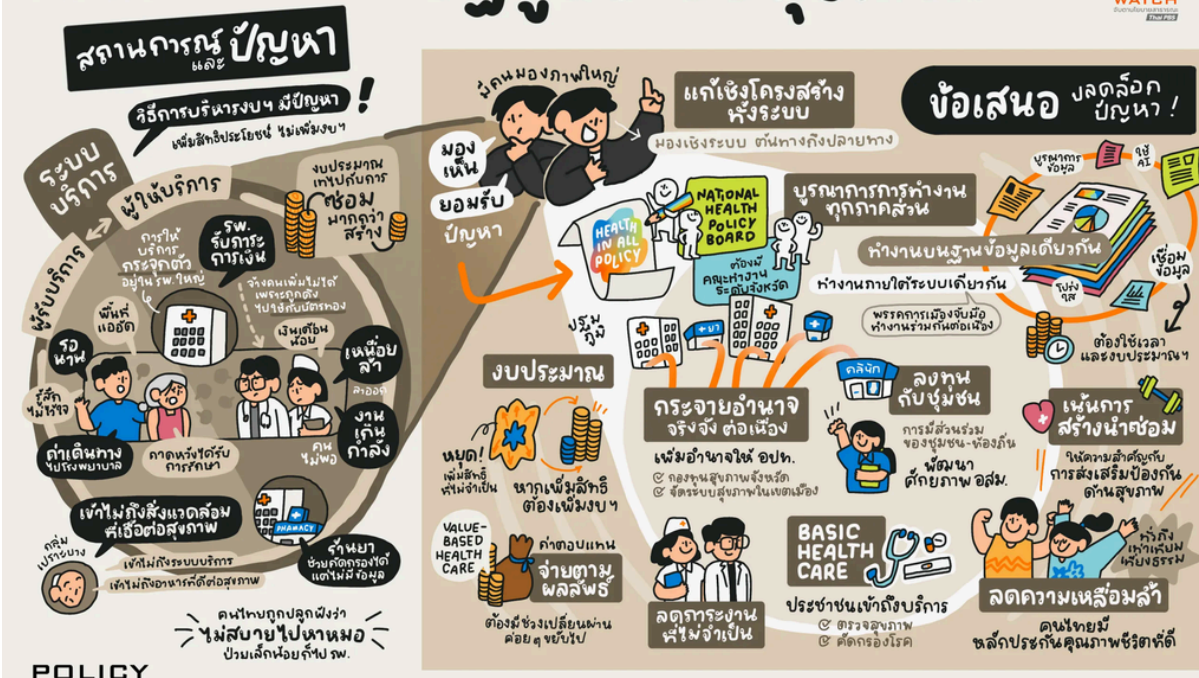
- ยกกระดับการจัดการมลพิษเชิงโครงสร้าง ด้วยกฎหมาย PRTR เปิดเผยข้อมูลมลพิษและกากอุตสาหกรรมแบบเรียลไทม์ พร้อมเพิ่มโทษอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ปรับกฎหมายโรงงานและสิ่งแวดล้อมให้เข้มงวด ควบคุมกฎหมาย Anti-SLAPP เพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิ่งแวดล้อม
- จัดเก็บภาษีสารเคมีอันตราย (HHPs) ตามความเสี่ยง ตั้งเป้าลดการใช้ 50% ภายในปี 2573 พัฒนา Thai RASFS เชื่อมระบบเตือนภัยอาหารปนเปื้อนแบบทันเวลา ลดความเสี่ยงผู้บริโภคและแรงงานเกษตร

ง

หมวดการศึกษาด้านนิเวศ
สภาพภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อม

- ปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้าง Climate Citizens รุ่นใหม่ ด้วยการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จากธรรมชาติ (Nature-based Experiential Learning)
- สร้างหลักสูตร Climate Change แบบข้ามศาสตร์ที่ลงมือปฏิบัติจริง เสริมศักยภาพครู เชื่อมมหาวิทยาลัย-ภาคประชาสังคม-ท้องถิ่น และเปิดพื้นที่ให้เยาวชนร่วมออกแบบนโยบายสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่

“สิทธิประชาชน
ต้องมาก่อนทุน”

บริบทปัญหา

“ระบบสุขภาพไทยกำลังเผชิญวิกฤตเชิงโครงสร้างและเชิงระบบ ท่ามกลางการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว แม้ระบบสุขภาพจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศแต่การบริหารจัดการยังมีลักษณะแยกส่วนและขาดการบูรณาการ”

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการขาดข้อมูลสุขภาพกระจัดกระจาย ขาดการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน และยังถูกมองเป็นทรัพย์สินของหน่วยงานมากกว่าสิทธิของประชาชน ส่งผลให้การใช้ข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายและตัดสินใจเชิงระบบทำได้อย่างจำกัด ในด้านคุณภาพบริการแม้นโยบายจะยึดแนวคิดสุขภาพแบบองค์รวม แต่ในทางปฏิบัติยังเน้นการรักษาในโรงพยาบาลเป็นหลัก มากกว่าการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ทำให้ระบบปฐมภูมิอ่อนแอและไม่สามารถลดความแออัดของโรงพยาบาลศูนย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเหลื่อมล้ำระหว่างสามกองทุนหลักด้านสุขภาพส่งผลต่อความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงบริการ

ขณะที่ขั้นตอนการรับบริการที่ซับซ้อนเพิ่มภาระกีดต่อผู้ป่วยและบุคลากร การกระจายอำนาจผ่านการถ่ายโอน รพ.สต. สู่ท้องถิ่นยังขาดความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร และข้อมูล

ทำให้เป้าหมายการสร้างเสริมสุขภาพระดับพื้นที่ไม่บรรลุผล ปัญหาการเงินการคลังและกลไกจัดสรรงบประมาณที่ไม่สะท้อนต้นทุนจริง รวมถึงวิกฤตกำลังคนและภาวะหมดไฟของบุคลากรทางการแพทย์ ล้วนบั่นทอนคุณภาพและความยั่งยืนของระบบสุขภาพไทย และสะท้อนความจำเป็นเร่งด่วนของการปฏิรูประบบสุขภาพอย่างเป็นระบบและรอบด้าน

การปฏิรูป ระบบสุขภาพ

การปฏิรูประบบสุขภาพ

ข้อเสนอทางนโยบาย
ต่อพรรคการเมือง

1

ลดความเหลื่อมล้ำของระบบหลักประกันสุขภาพ โดยปรับมาตรฐานการรักษาขั้นพื้นฐานให้เท่าเทียมกัน ทั้ง 3 กองทุน

โดยพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ควบคู่กับงบประมาณและกำลังคน เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกองทุนเพื่อลดความซ้ำซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชน

2

เน้นการสร้างสุขภาพมากกว่าการซ่อมสุขภาพให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น

เพื่อเป็นการสร้างเสริมและป้องกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยเพิ่มสัดส่วนงบลงทุนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคในระดับปฐมภูมิ ชุมชน และท้องถิ่น พร้อมสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ควบคู่การพัฒนา Basic Health Care และเวชศาสตร์ครอบครัว เพื่อลดภาระโรคเรื้อรังและความแออัดของโรงพยาบาล พร้อมทั้งกำหนดสิทธิประโยชน์ให้สอดคล้องกับงบประมาณและกำลังคน

3

จัดตั้งกลไก NATIONAL HEALTH POLICY BOARD ระดับชาติ

เพื่อกำหนดทิศทางนโยบายสุขภาพเชิงระบบตามลำดับความสำคัญของปัญหา และบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วน โดยยกระดับสุขภาพเป็นวาระร่วมของทุกนโยบาย (Health in All Policies) เชื่อมโยงกับประเด็นสำคัญ เช่น PM2.5 อุบัติเหตุ และบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งเป็นภาระสำคัญของระบบบริการ ควบคู่การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้วยเครื่องมือและสื่อที่ทันสมัย

4

พัฒนาระบบการกระจายอำนาจและเสริมความเข้มแข็งของระบบสุขภาพระดับพื้นที่

โดยกระจายอำนาจการตัดสินใจให้กลไกระดับจังหวัดและท้องถิ่นให้สามารถบูรณาการจัดบริการสุขภาพให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนและเครือข่ายสุขภาพในรูปแบบ “1 หมู่บ้าน 1 บุคลากรสุขภาพ” ควบคู่กับการพัฒนาระบบดูแลและเฝ้าระวังสำหรับกลุ่มเปราะบาง ผู้สูงอายุ และเด็ก

5

พัฒนาระบบการจัดการและเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน ภายใต้หลัก “ข้อมูลเป็นของประชาชน”

เพื่อให้จังหวัดมีข้อมูลภาพรวมด้านสุขภาพ ปัจจัยกำหนดสุขภาพ และบริการสุขภาพอย่างครบถ้วน นำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการแก้ปัญหาโดยประยุกต์ใช้ AI และเทคโนโลยี เพิ่มประสิทธิภาพการดูแล ลดค่าใช้จ่าย และมุ่งสู่ระบบบริการสุขภาพที่จ่ายตามผลลัพธ์ด้านสุขภาพ (Value-based care)

6

แก้ไขปัญหากำลังคนและคุณภาพชีวิตบุคลากรทางการแพทย์อย่างเป็นระบบ

โดยปรับการบริหารทรัพยากรบุคคล เพิ่มอัตราค่าจ้างและทีมสนับสนุน ลดภาระงานที่ไม่จำเป็น พัฒนาค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม คุ้มครองแรงงานในระบบสุขภาพอย่างครอบคลุมทุกกลุ่ม โดยเฉพาะแรงงานสัญญาจ้าง และเพิ่มความยืดหยุ่นให้สถานพยาบาลในการบริหารจัดการบุคลากร

7

ปรับระบบการเบิกจ่ายด้านสุขภาพให้ยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง

ทบทวนระบบเบิกจ่ายยาและบริการรักษา ให้สอดคล้องกับสภาพโรคและบริบทชีวิต ลดภาระการเดินทาง ค่าใช้จ่าย และความเครียดของผู้ป่วย พร้อมยกระดับการบริหารจัดการด้านยา ลดการสูญเสียและการใช้ยาชุด เพิ่มบทบาทร้านยา ในการคัดกรอง โดยเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพอย่างเป็นระบบ

“จากซ่อมปลายเหตุ
สู่ระบบสุขภาพที่ป้องกันได้
เป็นธรรม และยั่งยืน”

สแกนเพื่อรับชม Policy Forum ย้อนหลัง

สังคมสูงวัย

ข้อเสนอทางนโยบาย
ต่อพรรคการเมือง

1

สร้างความมั่นคงทางรายได้
ของผู้สูงอายุผ่านการส่งเสริม
แนวคิด Silver Economy

โดยพัฒนานโยบายที่สร้าง “ระบบนิเวศทางเศรษฐกิจ” ทั้งด้านการจ้างงาน การประกอบอาชีพ และธุรกิจที่ตอบโจทย์สังคมสูงวัย

2

จัดระบบสวัสดิการผู้สูงอายุ
อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

โดยปรับเบี้ยยังชีพให้เหมาะสมทั้งในรูปแบบตามความยากจน (สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ใต้เส้นความยากจน) หรือถ้วนหน้า โดยต้องพิจารณาเรื่องผลกระทบต่อการเงินการคลังของประเทศควบคู่ด้วย พร้อมทั้งส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ และจัดสวัสดิการสนับสนุนผู้ดูแลอย่างเหมาะสม

3

สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อ
ต่อการ “อยู่ดี แก่ดี”

โดยพัฒนาระบบประเมินผู้สูงอายุแบบรอบด้าน (9 มิติ) และนำผลการประเมินไปออกแบบบริการเชิงรุกในระดับท้องถิ่น ทั้งด้านกายภาพ สังคม และระบบบริการปฐมภูมิ ควบคู่กันนโยบายส่งเสริมการฟื้นฟูต่อเนื่องสำหรับผู้สูงอายุที่เริ่มเข้าสู่ภาวะเปราะบาง เพื่อลดภาวะพึ่งพิง

4

กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
ในการดูแลผู้สูงอายุ

โดยเพิ่มบทบาทและอำนาจให้ อปท. เป็นแกนหลักในการกำหนดและจัดบริการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ รวมถึง **การพัฒนาาระบบดูแลระหว่างวัน (Day Care)** เพื่อชะลอภาวะพึ่งพิงและลดภาระครอบครัว

5

พัฒนาศักยภาพบุคลากร
สาธารณสุขแบบสหวิชาชีพ

โดยปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้เอื้อ **ต่อการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพ** (ทีมข้ามสาขา) เสริมความเข้าใจมิติความเปราะบางของผู้สูงอายุอย่างรอบด้านเพื่อออกแบบการดูแลที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และชะลอการเข้าสู่ภาวะเปราะบางอย่างเป็นระบบ

6

เสริมความเข้มแข็งให้หน่วย
งานท้องถิ่น

พัฒนาศักยภาพ อปท. ให้สามารถออกแบบและจัดการระบบดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมเป้าหมาย “**อยู่ดี แก่ดี ตายดี**” อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

7

สร้างเครือข่ายทางสังคม ส่งเสริม
การสร้างเครือข่ายทางสังคม

เช่น ชุมชนเพื่อนช่วยเพื่อน องค์กรช่วยองค์กร การจัดกิจกรรมทางสังคม และการพัฒนาระบบนิเวศที่สร้างเสริมสุขภาพ

8

พัฒนากลไกจิตอาสาและ
นักบริบาลในชุมชน

โดยจัดตั้งระบบนักบริบาลผู้สูงอายุให้มีจำนวนและคุณภาพเพียงพอ มีค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม จัดให้มี Care Manager ใน อปท. และเชื่อมโยงการทำงานกับระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

9

พัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยระยะ
ประคับประคอง

โดยจัดให้มีสถานที่ โครงสร้างพื้นฐาน บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่เพียงพอ เพื่อรองรับผู้ป่วยระยะท้ายที่ไม่สามารถดูแลที่บ้านได้ ให้ได้รับการดูแลที่มีคุณภาพและเหมาะสม กับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

10

กำหนดการดูแลสุขภาพถ้วนหน้า
เป็นวาระแห่งชาติ

โดยผลักดันการวางแผนดูแลสุขภาพตลอดช่วงชีวิต โดยเฉพาะในสังคมสูงวัย เพื่อสร้างความต่อเนื่อง การเชื่อมโยง และความยั่งยืนของระบบสุขภาพและสวัสดิการในระยะยาว

**“อยู่ดี แก่ดี ตายดี มีความสุข
ต้องออกแบบได้
ไม่ใช่ปล่อยให้เสี่ยง”**

สแกนเพื่อรับชม Policy Forum ย้อนหลัง

บริบทปัญหา

“ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมิได้เป็นเพียงผลของความแตกต่างด้านรายได้ หากแต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากอยู่ในระบบแรงงานระบบสวัสดิการ และกลไกการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ”

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมิได้เป็นเพียงความแตกต่างด้านรายได้ หากแต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกในระบบแรงงาน ระบบสวัสดิการ และกลไกการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ ประเทศไทยกำลังเผชิญความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงในหลายมิติ ตั้งแต่รายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบ ค่าแรงขั้นต่ำที่ไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพ ไปจนถึงช่องว่างเบี้ยยังชีพ บำนาญในวัยเกษียณที่สะท้อนความไม่เป็นธรรมเชิงระบบ ด้านการคลัง รัฐยังพึ่งพาภาษีทางอ้อมสูง ขณะที่การจัดเก็บภาษีทรัพย์สินและความมั่งคั่งอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณสะท้อนลำดับความสำคัญทางการเมืองมากกว่าการสร้างรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า ในมิติการศึกษาและปฐมวัย ยังคงมีเด็กหลุดจากระบบ และความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ สถานะบุคคล ทำให้ครอบครัวรายได้น้อยแบกรับภาระสูง ด้านสุขภาพ แม้มีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่ยังคงเกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างสามกองทุน และมีช่องว่างการคุ้มครองของแรงงานนอกระบบ

รวมถึงข้อจำกัดการเข้าถึงบริการเฉพาะกลุ่ม มิติที่อยู่อาศัย สะท้อนปัญหาความไม่มั่นคง การไร้บ้าน และการถูกเบียดออกจากเมือง ขณะที่สิทธิในที่อยู่อาศัยยังไม่ถูกยกระดับเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน ด้านสิทธิทางสังคมและกฎหมาย ระบบสวัสดิการยังยึดกรอบ “การสงเคราะห์แบบเลือกกลุ่ม” มากกว่าการคุ้มครองสิทธิถ้วนหน้า เกิดการพิสูจน์ความจน นิยามสิทธิที่ไม่สอดคล้อง และข้อจำกัดสิทธิแรงงานและสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ปัญหาเหล่านี้ทับซ้อนรุนแรงในกลุ่มเปราะบาง อาทิ เด็ก คนพิการ ผู้สูงอายุ แรงงานนอกระบบ คนไร้บ้าน คนไทยไร้สิทธิ และ LGBTQ+ สะท้อนความจำเป็นเร่งด่วนของการปฏิรูปเชิงระบบ เพื่อให้โอกาส สวัสดิการ และสิทธิขั้นพื้นฐานเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และยั่งยืน

**เหลื่อมล้ำ
รัฐสวัสดิการ**

เหลื่อมล้ำ รัฐสวัสดิการ

ข้อเสนอทางนโยบาย ต่อพรรคการเมือง

ก

นโยบายสำหรับกลุ่ม คนไร้บ้านและคนไทยไร้สิทธิ

- เสริมความมั่นคงที่อยู่อาศัย ด้วยที่อยู่อาศัยราคา
ประหยัด คลังที่อยู่อาศัยแห่งชาติ และคูปองค่าเช่า
แบบมุ่งเป้า
- ป้องกันคนไร้บ้านเชิงรุก ผ่านกองทุนเฉพาะ ระบบ
แทรกแซงก่อนวิกฤต และการดูแลต่อเนื่องกลุ่ม
เปราะบาง
- ปฏิรูปงบและกระจายอำนาจ จัดสรรตามประชากร
จริง และเสริมบทบาท อปท.ดูแลที่อยู่อาศัยแบบ
ครบวงจร
- จัดช่องว่างสถานะบุคคล แก้ปัญหาต้นทาง
จัดสวัสดิการระหว่างพิสูจน์สิทธิ และคุ้มครอง
กลุ่มไร้สัญชาติ

ข

นโยบายสำหรับเด็ก (สวัสดิการเด็กเล็กถ้วนหน้า)

- จัดสวัสดิการเด็กเล็กถ้วนหน้า เงินอุดหนุนเด็ก
0–6 ปี และหญิงตั้งครรภ์ เดือนละ 3,000 บาท
เพื่อตัดปัญหาการตกหล่นจากการคัดกรอง
- เร่งรัดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพิ่มรายได้
อปท. $\geq 35\%$ เปิดทางออกแบบสวัสดิการเด็ก
เล็กตามบริบท พร้อมขยายศูนย์และลดอายุรับ
เด็กเหลือ 4 เดือน
- ปลอดภัยระเบียบบริการเด็กเปลี่ยน
หลัก “ห้ามทำเว้นแต่อนุญาต”
เป็น “ทำได้ทุกภารกิจที่ไม่ห้าม”
เพื่อบริการเสริมเชิงรุก
- ดูแลเด็กพิเศษตั้งแต่ต้นทาง
คัดกรอง–ดูแลระยะแรก กระจาย
บริการสุขภาพ–การศึกษา
โดย อปท.เป็นแกนหลัก

สแกนเพื่อรับชม Policy Forum ย้อนหลัง

ค

นโยบายสำหรับคนพิการ

- ปรับเบี้ยยังชีพคนพิการตามเส้นความยากจน
ปรับเป็น 3,000 บาท/เดือน เพื่อคุ้มครองการดำรง
ชีวิตขั้นพื้นฐาน
- ปฏิรูประบบจ้างงานคนพิการ ปรับสัดส่วนเป็น 50:1
ค่าตอบแทนตามศักยภาพ พร้อมอุดหนุนปรับสถานที่
ทำงาน
- ยกกระดานระบบผู้ช่วยคนพิการ (PA) ค่าตอบแทน
100–150 บาท/ชม. ฝึกอบรมมาตรฐาน และดูแล
ตามความจำเป็นรายบุคคล
- เสริมการมีส่วนร่วมเชิงนโยบาย กระจายอำนาจ
เครือข่ายคนพิการ และเปิดพื้นที่ร่วมกำหนดนโยบาย
จากประสบการณ์ตรง

ง

นโยบายสำหรับแรงงาน ในระบบ

- ยกกระดานค่าจ้างขั้นต่ำแบบ Living Wage เพียงพอ
เลี้ยงดูผู้พึ่งพิงอย่างน้อย 2 คน ปรับสูตร
ให้สะท้อนค่าครองชีพและความเป็นธรรม
พร้อมปฏิรูประบบไตรภาคี
- คุ้มครองสิทธิรวมตัวแรงงาน ให้สัตยาบัน ILO
87–98 และเปิดกลไกไตรภาคีให้แรงงานรูปแบบ
ใหม่มีส่วนร่วม
- ขจัดการจ้างงานไร้มาตรฐาน คุ้มครองแรงงาน
เหมาะสม ชั่วโมง และแพลตฟอร์มในฐานะ
ลูกจ้าง โดยใช้หลักสันนิษฐานความเป็นลูกจ้าง
- จัดสวัสดิการแรงงานที่เป็นมิตรกับครอบครัว
รับรองค่าจ้างเท่าเทียมทุกเพศ สนับสนุนการ
เลี้ยงดูบุตร เวลางานยืดหยุ่น และสิทธิลาดูแล
ครอบครัว

**“รัฐสวัสดิการถ้วนหน้า คือ
คำตอบของความเหลื่อมล้ำ
เชิงโครงสร้าง”**

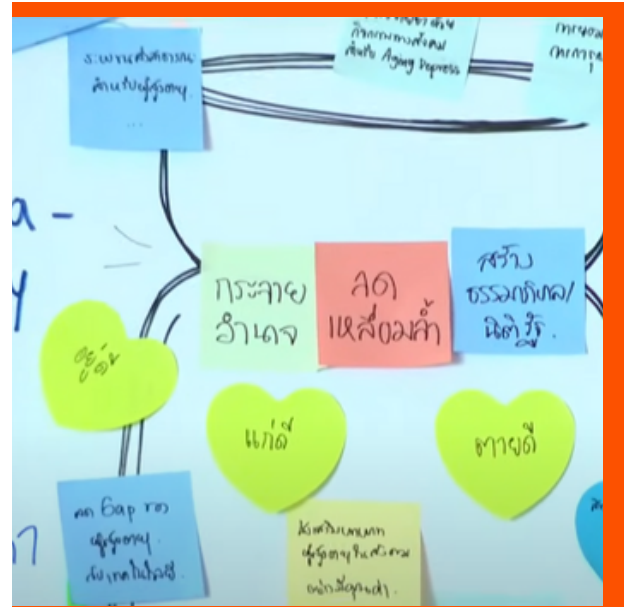
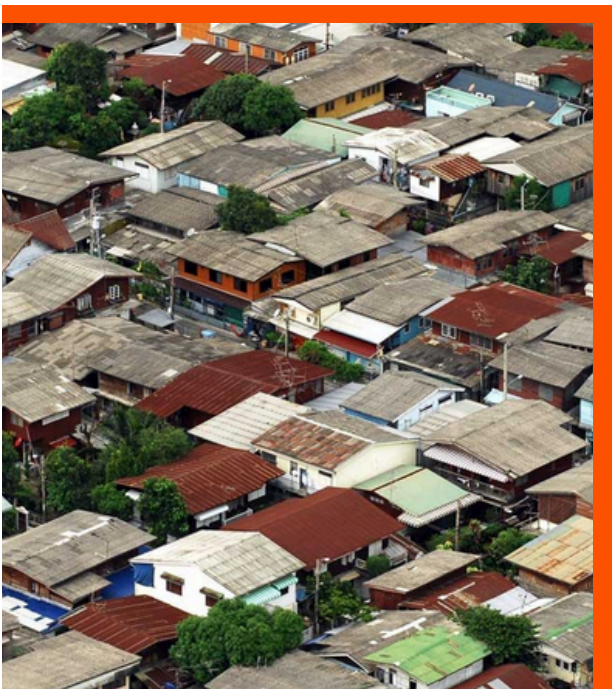
เหลื่อมล้ำ รัฐสวัสดิการ

ข้อเสนอทางนโยบาย ต่อพรรคการเมือง (ต่อ)

จ

นโยบายสำหรับผู้สูงอายุและ แรงงานนอกระบบ

- ยกระดับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถ้วนหน้า มาตรการกฎหมายคุ้มครองสิทธิ ปรับเป็น 3,000 บาท/เดือนตามเส้นความยากจน หรืออย่างน้อย 1,000 บาทภายในปี 2569 พร้อมกลไกปรับตามค่าครองชีพ
- ปลอดภัยการออม—บำนาญแรงงานนอกระบบ ปรับประกันสังคม ม.40 (ทางเลือก 2-3) และกฎหมาย กอช. เพื่อให้เข้าถึง บำนาญได้จริง
- ทำให้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าใช้ได้จริง ลดความแออัดและเวลารอคอย เพื่อให้สิทธิรักษาพยาบาลเข้าถึงได้ในทางปฏิบัติ

ฉ

นโยบายด้านที่อยู่อาศัย

- ยกระดับสิทธิในที่อยู่อาศัยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ กำหนดหน้าที่รัฐจัดหลักประกันถ้วนหน้า เพื่อลดความเปราะบางของประชาชน
- เพิ่มการเข้าถึงการซื้อ-เช่า ด้วยสินเชื่อบ้านไม่เกิน 3 ล้านบาท ดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 2 ควบคุมการอุดหนุน ค่าเช่าระยะสั้น ป้องกันการหลุดจากระบบที่อยู่อาศัย
- ขยายที่อยู่อาศัยเช่าราคาดูกของรัฐบาลและท้องถิ่น โดยอุดหนุนค่าก่อสร้างไม่น้อยกว่า 160,000 บาทต่อหน่วย และควบคุมดอกเบี้ยภาครัฐที่ร้อยละ 2-4 สำหรับผู้มีรายได้น้อย
- ใช้ที่ดินของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ที่ดินสาธารณะ และที่ดินการรถไฟ เพื่อลดต้นทุนด้านที่อยู่อาศัยในเขตเมือง
- กระจายอำนาจและปฏิรูปกฎหมาย ให้ อปท. จัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยได้โดยตรง ควบคุมเครื่องมือภาษีที่ดินและธนาคารที่ดิน
- ปลอดภัยผังเมือง รองรับที่อยู่อาศัยขนาดเล็กและรูปแบบที่สอดคล้องบริบทเมือง
- ป้องกันคนไร้บ้านเชิงระบบ ผ่าน Eviction Prevention Fund การขยายห้องเช่าราคาถูก การจัดงบท้องถิ่นตามประชากรจริง และการคุ้มครองบนฐานศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

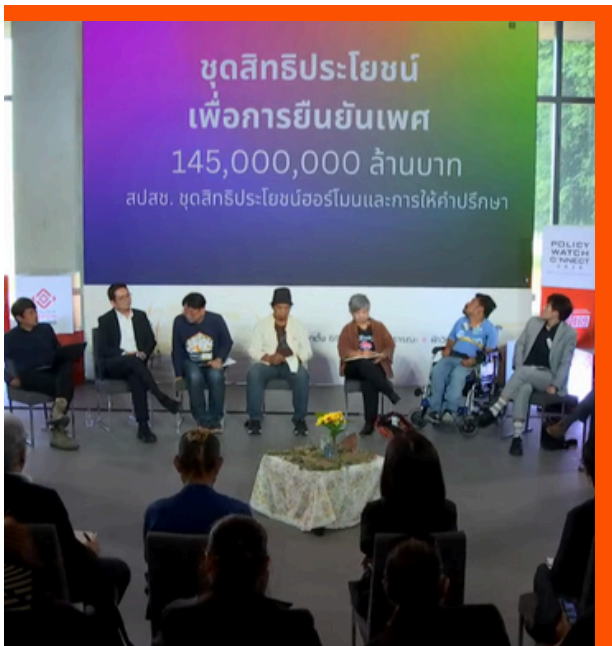
เหลื่อมล้ำ รัฐสวัสดิการ

ข้อเสนอทางนโยบาย ต่อพรรคการเมือง (ต่อ)

ช

นโยบายด้านการปฏิรูประบบประกันสังคม

- ขยายสิทธิประกันสังคมตลอดช่วงชีวิตแรงงาน เพิ่มสิทธิครอบครัว—เด็ก ชดเชยว่างงาน 60% และบำนาญ ขั้นต่ำ 3,000 บาท พร้อมทางเลือกบำนาญล่วงหน้า
- บูรณาการ 3 กองทุนสุขภาพ เชื่อมข้อมูลและสิทธิประโยชน์ ลดซ้ำซ้อน และขยายการฟื้นฟูกาย—จิตอย่างทั่วถึง
- ปฏิรูปการบริหารประกันสังคม แยกจากระบบราชการ เพิ่มความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และไม่ตัดสิทธิบัตรทอง
- ขยายประกันสังคมถ้วนหน้า รัฐร่วมสมทบแรงงานนอกระบบ และเปิดทาง อปท.สมทบมาตรา 40 สร้างฐานคุ้มครองระดับชุมชน

ช

นโยบายด้านสิทธิความหลากหลายทางเพศ

- รับรองอัตลักษณ์ทางเพศตามการกำหนดตนเอง (LGR) เปลี่ยนคำนำหน้า/ข้อมูลเพศได้โดยไม่ผ่าตัด ไม่ตรวจจิตเวช และคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- ยุติการเลือกปฏิบัติของรัฐ บังคับใช้กฎหมายความเสมอภาค แก้กฎหมายลำดับรอง และมีกลไกร้องเรียน—เยียวยาที่เข้าถึงได้
- พัฒนาระบบสุขภาพ—การศึกษา—แรงงานที่ครอบคลุมทุกเพศ รวมบริการยืนยันเพศ นโยบายสถานศึกษาที่เคารพอัตลักษณ์ และคุ้มครองแรงงานเท่าเทียม
- ทำให้สมรสเท่าเทียมใช้ได้จริง เร่งแก้กฎหมายลำดับรองครอบคลุมสิทธิครอบครัว บุตร และสวัสดิการ
- เสริมการมีส่วนร่วมเชิงนโยบายของเพศหลากหลาย เปิดพื้นที่ร่วมกำหนดนโยบาย สนับสนุนทรัพยากร และติดตามประเมินผลอย่างโปร่งใส

บริบทปัญหา

“ระบบการศึกษาไทยและการพัฒนาทุนมนุษย์ในภาพรวมกำลังเผชิญวิกฤตเชิงโครงสร้างท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจโลก สะท้อนผ่านสมรรถนะผู้เรียนที่ถดถอยและผลิตภาพแรงงานที่เพิ่มไม่ทันประเทศอื่นในระยะยาว”

ระบบการศึกษาไทยกำลังเผชิญวิกฤตเชิงโครงสร้างท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม วิกฤตดังกล่าวไม่จำกัดอยู่เพียงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากแต่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพทุนมนุษย์ ผลิตภาพแรงงาน และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว โดยข้อมูลชี้ว่าเด็กไทยเมื่ออายุ 18 ปีมีผลิตภาพเพียงร้อยละ 61 ของศักยภาพเต็ม สะท้อนการลงทุนด้านทุนมนุษย์ที่ต่ำและไม่เท่าทันโครงสร้างเศรษฐกิจโลก ความเปราะบางของระบบการศึกษาปรากฏชัดผ่านสมรรถนะผู้เรียนที่ถดถอย สวนทางกับความต้องการของโลกยุค Twin Transitions และอุตสาหกรรมอนาคต (New S-Curve) ผลการประเมิน PISA 2022 ชี้ว่านักเรียนไทยมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ทุกด้าน ขณะเดียวกันวิกฤตการศึกษายังทับซ้อนกับปัญหาทุกพหุขนานการ พัฒนาการล่าช้า สุขภาพจิตเด็กและเยาวชน รวมถึงผลกระทบจากภัยพิบัติและฝุ่น PM2.5 ที่กระทบความต่อเนื่องของการเรียนรู้ โดยเฉพาะในพื้นที่เปราะบาง

นอกจากนี้ ยังพบความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะกับตลาดแรงงาน ทั้งในกลุ่มแรงงานวัยทำงานและผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผลิตภาพและคุณภาพชีวิตต่ำกว่าศักยภาพ ปัญหาเหล่านี้มีรากฐานร่วมจากความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างและการรวมศูนย์อำนาจทางการศึกษา ซึ่งทำให้ทรัพยากรและโอกาสกระจุกตัว การปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทุนมนุษย์ของไทยจึงจำเป็นต้องดำเนินควบคู่กับการกระจายอำนาจให้พื้นที่เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา เพื่อคลี่คลายวิกฤตเชิงระบบอย่างยั่งยืน

การศึกษาและทุนมนุษย์

การศึกษา และทุนมนุษย์

ข้อเสนอทางนโยบาย
ต่อพรรคการเมือง

ก

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษากับ
การกระจายอำนาจในการบริหาร
จัดการศึกษา

1. ปรับเป้าหมายการศึกษาไปสู่การศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education) อย่างเต็มรูปแบบ
2. ประกาศชัดยืนยันว่าการกระจายอำนาจไม่ใช่ทางเลือก แต่เป็นเงื่อนไขจำเป็นของความอยู่รอดทางการศึกษาไทย โดยลดโครงการจากกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งกรองโครงการจากหน่วยงานอื่นให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น เพื่อให้พื้นที่และโรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษา
3. ประกาศให้โรงเรียนขึ้นพื้นฐานมีอิสระในการออกแบบ และปรับใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยสื่อสารนโยบายให้ชัดเจนต่อสาธารณะ และภายในกระทรวงศึกษาธิการ ปรับระบบการรายงานผล (ปพ.) ให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้อง
4. ใช้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) เป็นพื้นที่นำร่องการกระจายอำนาจการศึกษา ใน 3 มิติหลัก ได้แก่ การบริหารครูและบุคลากร การประเมินคุณภาพภายนอกแบบเน้นความเสี่ยง และการบูรณาการข้ามหน่วยงานในพื้นที่ ใช้ Sandbox เป็นกลไก
5. ส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาการศึกษา โดยเปิดให้องค์กรนอกภาคการศึกษาเข้ามามีบทบาทจริงในระดับต่าง ๆ อาทิ ผู้เชี่ยวชาญสุขภาพจิตและภัยพิบัติ และให้ภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมออกแบบนโยบาย กำกับติดตาม และประเมินผล ผ่านกลไกประชาธิปไตยในโรงเรียน

บ

รับรองสิทธิการศึกษา
“เรียนฟรีจริง”

1. ปฏิรูปการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา จากรายหัวเท่ากันเป็นการจัดสรรตามความจำเป็นและบริบทพื้นที่ (Differentiated Financing) โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กและพื้นที่ยากจน ควบคุมงบประมาณเพื่อความเสมอภาค (EBB) ระบบติดตามโปร่งใส และฐานข้อมูลการศึกษาเชื่อมโยง เพื่อจัดสรรอย่างแม่นยำและลดเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา
2. ปรับปรุงมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่น เพิ่มเติมคำนิยามของ “ค่าใช้จ่ายในการศึกษา” ให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อผู้เรียน
3. ปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณการศึกษา โดยตัดถ้อยคำวรรคท้ายของมาตรา 58 วรรคสอง ที่เปิดให้ภาคส่วน ต่าง ๆ ต้องร่วม “รับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา” ออก เพื่อยืนยันหลักการว่าการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานเป็นหน้าที่หลักของรัฐ
4. ปรับปรุงมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อกำหนดให้รัฐจัดสรรงบประมาณการศึกษาอย่างเป็นธรรม เพียงพอ และต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความขาดแคลนที่แตกต่างของแต่ละโรงเรียน และเปิดให้ อปท. มีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กและพื้นที่ชนบท
5. กำหนดนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ทั่วถึง ในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยรัฐจัดสรรงบประมาณการศึกษาอย่างเพียงพอ ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ พร้อมยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและการวิจัย

สแกนเพื่อรับชม
Policy Forum
ย้อนหลัง

“เปลี่ยนการศึกษาไทยสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยืดหยุ่น เป็นธรรม และสร้างผลิตภาพประเทศ”

การศึกษา และทุนมนุษย์

ข้อเสนอทางนโยบาย
ต่อพรรคการเมือง

ค

พัฒนาทุนมนุษย์
ตลอดช่วงชีวิต

1. **ยกระดับการเข้าถึงบริการสุขภาพและการศึกษาปฐมวัย** ด้วยเงินอุดหนุนเด็กเล็กแบบถ้วนหน้า ควบคู่การขยายสิทธิสู่หญิงตั้งครรภ์ เพิ่มจำนวนและคุณภาพศูนย์เด็กเล็กให้เข้าถึงได้ ขยายช่วงอายุและเวลาให้บริการให้สอดคล้องกับเวลาทำงานของผู้ปกครอง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. **ปิดช่องว่างของคุณภาพประชากรที่เกิดจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic status)** โดยการมุ่งลงทุนในการส่งเสริมการพัฒนากทักษะแห่งอนาคต โดยเน้นการส่งเสริมทักษะและการเรียนรู้แบบมุ่งเป้า (Targeted Intervention) ให้เด็กและเยาวชนด้วยโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ทักษะ และเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียมตลอดช่วงวัยเรียน
3. **ปฏิรูประบบการเรียนรู้จากการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาสมรรถนะลดการสอบแข่งขัน** ใช้การเรียนรู้ยืดหยุ่นและการประเมินเพื่อพัฒนา ส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงงานและแก้ปัญหาเชื่อมโยงจริง บูรณาการการศึกษา การฝึกอาชีพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. **ปฏิรูประบบการศึกษาไทยให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น** โดยการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและบริหารจัดการศึกษาให้แก่อปท. รวมทั้งประยุกต์ใช้แนวคิด ‘ระบบหน่วยกิตวิ่งตามผู้เรียน’ (Learning Passport) เป็นนวัตกรรมสำคัญที่ควรได้รับการผลักดันเพื่อสร้างความยืดหยุ่นให้กับระบบการศึกษาไทย

ง

การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่
เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

1. **บูรณาการการเรียนรู้กับโครงสร้างพื้นฐานเมือง** โดยพัฒนาเมืองให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านพื้นที่สาธารณะ แหล่งเรียนรู้ที่ปลอดภัย และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่เข้าถึงได้ถ้วนหน้า พร้อมใช้ดัชนีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและข้อมูลเมืองเป็นฐานวางแผนพัฒนาเชิงระบบ เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับชาติ
2. **ยกระดับเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นวาระแห่งชาติ** โดยเน้นการบูรณาการภารกิจ งบประมาณ และทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้บนฐานชุมชน (Community-Based Learning) พร้อมเสริมความเข้มแข็งเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของไทย และเชื่อมโยงกับเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโกผ่านกลไก Peer Learning
3. **พัฒนาศักยภาพผู้นำและกลไกขับเคลื่อนพื้นที่** โดยเน้นการจัดทำหลักสูตรนักจัดการเมืองแห่งการเรียนรู้และครูแกนนำ เพื่อออกแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงอัตลักษณ์ท้องถิ่น เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนาอาชีพ พร้อมพิจารณาการเชื่อมโยงกับระบบสะสมหน่วยกิต
4. **สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ผ่านการสื่อสารสาธารณะ** มุ่งพัฒนาการสื่อสารเชิงรุกและกิจกรรมระดับเมือง เช่น เทศกาลการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเปิดพื้นที่ความร่วมมือระหว่างรัฐ ชุมชน และภาคีต่าง ๆ

5. **สร้างระบบการศึกษาไทยยืดหยุ่นและพร้อมรองรับวิกฤต (Resilient Education System)** โดยการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาในภาวะวิกฤตเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนา การศึกษาระดับชาติและมีแผนรับมือในระดับพื้นที่ ร่วมกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ครอบคลุมและเข้าถึงได้
6. **การยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก เพิ่มทรัพยากรและครูผู้สอน จัดสรรงบประมาณที่คำนึงถึงความต้องการที่แตกต่างของนักเรียน** และมีระบบช่วยเหลือนักเรียนด้วยโอกาสแบบเจาะจง รวมทั้งการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน
7. **ยกระดับทักษะแรงงานตลอดชีวิตเป็นวาระแห่งชาติ** โดยบูรณาการงบประมาณและกลไกกลางให้สอดคล้องความต้องการตลาดแรงงานจริง เชื่อมการฝึกทักษะกับการจัดหางานและการสนับสนุนผู้ประกอบการ มุ่งมาตรการเชิงรุกต่อกลุ่ม NEETs ผ่านการติดตาม เข้าถึง และดูแลแบบบูรณาการด้านการศึกษา อาชีพ การจ้างงาน และสวัสดิการ
8. **พัฒนาทุนมนุษย์ในผู้สูงวัย** โดยให้มีการฝึกอบรมทักษะที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุโดยแยกตามพื้นฐานชีวิตแต่ละคน และให้มีการจ้างงานที่ยืดหยุ่นด้านอายุมากขึ้น

สถานการณ์ปัญหา

เปิดเผยอย่างโปร่งใส ประชาชนได้มีส่วนร่วม มีกลไกกำกับดูแล

បរិបត្តិស្វករ

**“ประเทศไทยเผชิญปัญหา
คอร์รัปชันและความไม่โปร่งใส
เชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึก
และบั่นทอนความเชื่อมั่นของ
ประชาชนต่อรัฐและสถาบัน
ทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง”**

สถานการณ์คอร์รัปชันและความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐไทย สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบการใช้อำนาจรัฐมากกว่า พฤติกรรมของบุคคล โดยดัชนี Rule of Law Index 2025 จัดอันดับประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำในมิติการปราศจากคอร์รัปชัน และรัฐบาลเปิด แสดงให้เห็นว่ารัฐไทยยังไม่สามารถพัฒนาเป็นรัฐ ที่ตรวจสอบได้อย่างแท้จริง แม้จะมีเครื่องมือทางกฎหมายและ กลไกตรวจสอบจำนวนมาก เช่น พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร การวาง อำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระ และการสร้างมาตรการด้าน ธรรมาภิบาล แต่เครื่องมือเหล่านี้มักทำงานอยู่เพียงในเชิง เอกสาร ไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมและไม่สามารถสกัด คอร์รัปชันเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ หัวใจของปัญหาอยู่ที่ วัฒนธรรมการใช้อำนาจแบบ “ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น” ซึ่งจำกัดการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะและทำให้ประชาชนไม่ สามารถตรวจสอบกระบวนการตัดสินใจของรัฐได้จริง เมื่อข้อมูล ไม่ถูกเปิดอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบโดย สังคมจึงกลายเป็นไปไม่ได้ในเชิงโครงสร้าง ขณะเดียวกัน

กลไกตรวจสอบของรัฐยังขาดความเป็นอิสระและไม่เชื่อมโยงกับพลังภาคประชาชนอย่างเพียงพอ ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เสมอภาคและบ่อนทำลายหลักนิติธรรมในระยะยาว

ดังนั้น การสร้างรัฐโปร่งใสจึงไม่ใช่การเพิ่มกฎหมายหรือองค์กรใหม่ หากแต่คือการบังคับใช้เครื่องมือที่มีอยู่ให้เสมอภาค เปิดข้อมูลเชิงรุก และเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจจากรัฐที่ควบคุมข้อมูลไปสู่รัฐที่ถูกตรวจสอบได้โดยประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการฟื้นฟูความไว้วางใจและคุณภาพประชาธิปไตยในระยะยาว

รัฐโปร่งใส
ไร้คอร์รัปชัน

รัฐโปร่งใส ไร้คอร์รัปชัน

ข้อเสนอทางนโยบาย
ต่อพรรคการเมือง

ก

ปลดล็อกสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
(Open by Default)

1. แก้ไข พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 โดยเปลี่ยนพื้นฐานความคิดให้ “สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลเป็นของประชาชน” และรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลและกระบวนการทำงานโดยอัตโนมัติ (Open by Default) ไม่ต้องให้มีการร้องขอ
2. ยกระดับการเปิดเผยข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (Machine-Readable) เพื่อให้เกิดการนำไปใช้งานต่อตามมาตรฐานข้อมูลเปิดสากล
3. กำหนดมาตรฐานกลางที่เชื่อมโยงกันได้ (Data Interoperability) และให้หน่วยงานของรัฐแชร์ข้อมูลระหว่างกัน
4. กำหนดบทลงโทษทางวินัย สำหรับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่ไม่เปิดเผยข้อมูลตามกำหนด และให้มีหน่วยงานกลางที่มีอำนาจเต็มในการบังคับใช้ทางกฎหมาย

ข

ปฏิรูประบบจัดซื้อจัดจ้าง
และการใช้งบประมาณ

1. เปิดเผยกระบวนการการตัดสินใจจัดสรรงบประมาณ โดยให้มีการเปิดเผยรายละเอียด เหตุผลในการพิจารณา
2. ยกระดับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement) เพื่อลดอุปสรรคและเพื่อเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การตรวจสอบผ่านฐานข้อมูลที่สามารถตรวจพบความผิดปกติได้โดยอัตโนมัติ

“เปิดรัฐให้ตรวจสอบได้
ปิดคอร์รัปชันที่
ต้นทาง”

สแกนเพื่อรับชม Policy
Forum ย้อนหลัง

ค

ยกระดับกลไกความรับผิดชอบ
และการบังคับใช้กฎหมาย
(Accountability)

1. ยกระดับประสิทธิภาพกลไกการตรวจสอบ (Integrity Pact และ CoST) สำหรับโครงการขนาดใหญ่ให้เป็นระบบภาคบังคับ และให้มีการปฏิรูปการประเมิน ITA
2. ปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับรัฐโปร่งใสและการต่อต้านคอร์รัปชัน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนระหว่างกฎหมาย
3. ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจ โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและใช้ระบบอัตโนมัติเพิ่มขึ้น
4. ปฏิรูปที่มาและโครงสร้างองค์กรตรวจสอบ โดยแก้ไขกระบวนการสรรหาให้มีความยึดโยงกับประชาชน
5. กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกและแต่งตั้งข้าราชการระดับสูง โดยให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบและอ้างอิงจากผลงาน

ง

พลิกโฉมการมีส่วนร่วมและ
กลไกการตรวจสอบโดยภาค
ประชาชน (Citizen Oversight
& Protection)

1. ทบทวนและออกแบบกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ของรัฐ โดยให้มีจุดตรวจสอบที่ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้
2. ออกแบบกลไกรับเรื่องร้องเรียนและสร้างระบบคุ้มครองความปลอดภัย (Whistleblower Protection) ที่เชื่อถือได้ โดยเน้นความเป็นกลาง มีอิสระ และ ติดตามสถานะได้
3. สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการแจ้งเบาะแส
4. สนับสนุนเทคโนโลยีภาคประชาชน (Civic Tech) และการพัฒนาเครื่องมือดิจิทัลที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย นำไปใช้งานต่อไป

จ

วางรากฐานนวัตกรรมดิจิทัล
เชิงป้องกัน (Preventive
Technology)

1. ลดการใช้ดุลพินิจด้วยเทคโนโลยี (GovTech) ในการจัดบริการสาธารณะสำหรับงานขออนุญาตและอนุมัติ
2. ยกระดับสู่ Digital Audit โดยเปลี่ยนการตรวจสอบเอกสารย้อนหลังเป็นการตรวจสอบแบบ Real-time ที่เข้าใจง่าย
3. พัฒนาระบบเฝ้าระวังอัจฉริยะ (Early Warning System) เพื่อวิเคราะห์และตรวจสอบสัญญาณการทุจริตล่วงหน้าและติดตามเสียงสะท้อนจากสังคมออนไลน์

บริบทปัญหา

“ประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาทุนเทาและอาชญากรรมข้ามชาติที่พัฒนาเชิงโครงสร้างและขยายตัวอย่างซับซ้อน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งฐานสนับสนุนทางโครงสร้างพื้นฐาน และ ทางผ่านของเงินผิดกฎหมาย”

แม้ว่าอาชญากรรมออนไลน์ส่วนใหญ่จะตั้งฐานอยู่ในพรมแดนของประเทศเพื่อนบ้าน แต่ขบวนการเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากประเทศไทยทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น กระแสไฟฟ้า น้ำมัน เชื้อเพลิง สัญญาณโทรศัพท์ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่สะดวกสำหรับการฟอกเงินให้รายได้ผิดกฎหมายกลายเป็นเงินถูกกฎหมายที่สามารถนำไปใช้จ่ายได้อย่างไม่ต้องกังวล จนประเทศไทยถูกเรียกว่าเป็น “สวรรค์ของการฟอกเงิน” ทุนสีเทาใช้ประเทศไทยเป็นฐานดำเนินการ และใช้จ่ายเงินในระบบเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง ผ่านการฟอกเงินหลายรูปแบบ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนสูง 4 รูปแบบ คือ การฟอกเงินแบบดั้งเดิม การนำเงินผิดกฎหมายไปซื้อสินทรัพย์ที่มีมูลค่า การจดทะเบียนธุรกิจร้านค้า และการสร้างเครื่องยนต์ฟอกเงินแบบถาวร

นอกจากประชาชนจำนวนมากได้รับผลกระทบที่เชื่อมโยงกับอาชญากรรมและการฟอกเงินในวงกว้าง รัฐบาลไทยได้ประกาศว่าการจัดการเงินผิดกฎหมาย หรือ เงินสีเทามากขึ้น แต่มาตรการของภาครัฐในการจัดการกลับถูกวิจารณ์ว่าขาดเจตจำนงทางการเมืองที่แน่วแน่ การก้าวตามไม่ทันธุรกิจทุนเทาและการฟอกเงินของรัฐ มิได้เกิดขึ้นจากการขาดกฎหมายรองรับเสียทีเดียว แต่ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการขาดความตั้งใจและความสามารถในการบังคับใช้ อีกทั้งขาดศักยภาพในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้

ทุนเทา ฟอกเงิน

ทุนเทา ฟอกเงิน

ข้อเสนอทางนโยบาย
ต่อพรรคการเมือง

ก

แบ่งปันเชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง
หน่วยงาน (Shared Data)

- ยกระดับ พ.ร.บ. การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยให้ผู้ที่ต้องส่งข้อมูลธุรกรรมที่มีความผิดปกติมากขึ้น
- บังคับใช้กฎหมายเพื่อประสานและเชื่อมโยงข้อมูลธุรกรรมที่มีความผิดปกติ (Suspicious Transaction Report: STR) มากกว่าการสร้างศูนย์ข้อมูลรวมขนาดใหญ่
- กำหนดนโยบายด้านข้อมูลเพื่อการจำแนกประเภทข้อมูลอย่างชัดเจน แยกระหว่างข้อมูลการเงินที่ต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลเชิงโครงสร้าง

ข

เพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย
ของหน่วยงานกำกับดูแล

- เพิ่มจำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสมและเพียงพอ เช่น บุคลากรของ ปปง.
- ยกระดับทักษะบุคลากรที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับการเชื่อมโยงมา
- ดำเนินการในเชิงรุกในการสั่งอายัดทรัพย์สินก่อนชั่วคราวเพื่อตรวจสอบกรณีธุรกรรมต้องสงสัย
- ปรับเปลี่ยนกรอบการทำงานจากรูปแบบหน่วยงานแยกส่วนไปสู่กลไกกำกับดูแลเชิงบูรณาการ เพื่อแก้ปัญหาระบบการไม่บังคับใช้กฎหมาย และการที่ภาครัฐทำงานแบบต่างคนต่างทำ

ค

เปิดการมีส่วนร่วมของภาค
ประชาชนในการร่วม
ตรวจสอบความผิดปกติ

- ปรับกรอบคิดให้ประชาชนต้องเป็นผู้ร่วมกำกับดูแลในกระบวนการตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรม
- สร้างความเท่าเทียมในโอกาสในการเข้าถึงช่องทางร้องเรียน และลดภาระต้นทุนทางเศรษฐกิจการเงินในการร่วมดำเนินการของภาคประชาชน

**“รัฐต้องเปิดข้อมูล บังคับใช้กฎหมาย
แบบบูรณาการ และดึงพลังประชาชน
ร่วมตรวจสอบ เพื่อสกัดฟอกเงินและ
ฟื้นความเชื่อมั่นอย่างเป็นระบบ”**

สแกนเพื่อรับชม Policy Forum ย้อนหลัง

ง

จัดตั้งกองทุนเยียวยาและการมี
ส่วนร่วมของภาคเอกชนเบื้องต้น

- ให้ ปปง. สามารถนำทรัพย์สินหรือเงินที่ยึด อายัด หรือริบได้จากคดีที่เกี่ยวข้องเป็นแหล่งเงินตั้งต้นของกองทุน
- สร้างความร่วมมือแบบพหุภาคี เพื่อร่วมสมทบงบประมาณ/ทรัพยากร

จ

ผลักดันให้เกิด
‘กฎหมายเงินกลับ’

- ออกแบบกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการนำเงินกลับเข้าประเทศ โดยเชื่อมโยงโดยตรงกับกลไกป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้รัฐมีความสามารถในการติดตามเส้นทางการเงินของอาชญากรรมสมัยใหม่
- วางกรอบนโยบายการจัดการทรัพย์สินจากการกระทำผิดให้ชัดเจน โดยมุ่งให้เงินหรือทรัพย์สินที่ถูกยึด อายัด หรือริบได้จากคดีอาชญากรรมไซเบอร์และเครือข่ายฟอกเงิน ถูกบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและเกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด ภายใต้หลักการคืนความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย (restorative justice) หลักธรรมาภิบาลในการบริหารทรัพย์สิน (asset management governance) และ หลักการเสริมสมรรถนะรัฐ (capacity building)

ฉ

วางมาตรการเชิงรุกในตลาดทุน
และสถาบันการเงิน

- เร่งพัฒนาเทคโนโลยีภายใต้ระบบ Data Bureau โดยเชื่อมโยงข้อมูลเงินสด เงินในระบบธนาคาร สินทรัพย์ดิจิทัล ทองคำ และเงินตราต่างประเทศ
- ตรวจสอบเส้นทางการเงินและพฤติกรรมการซื้อขายหุ้นที่ผิดปกติ โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่เป็นนอมินีหรือนักลงทุนรายใหญ่ที่มีที่มาของเงินไม่ชัดเจน
- สร้างความร่วมมือกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในทุกแพลตฟอร์มการเงินในการชะลอธุรกรรมการเงินเพื่อตรวจสอบก่อนไปถึงมือมิฉาชีพ
- ตรวจสอบความผิดปกติของบัญชีการเงินโดย ปปง. และ ก.ล.ต. พร้อมกำหนดบทลงโทษสถาบันการเงินที่ไม่ดำเนิน KYC อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันบัญชีม้าและการฟอกเงิน
- ใช้นโยบายความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cybersecurity) ระดับชาติ สำหรับการจัดการปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ ๆ ให้ทันทั่วทั้ง

| กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

วิทยาลัยการนิเทศศาสตร์ สถาบันพระปกเกล้า

บรรณาธิการ

ธีรพรรณ ใจมั่น

กองบรรณาธิการ

ศูนย์สื่อสารสาธารณะทางสังคมและนโยบายสาธารณะ ไทยพีบีเอส (The Active)

สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา

สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รูปเล่ม และเรียบเรียง

เรวัตร แสงมีอานุภาพ

ออกแบบปก

อภิวรรณ หวังเจริญไพศาล

พิสูจน์อักษร

อจจิมา แสงรัตน์
วรรณวารี ปะนัน

VISUAL NOTE

วรรณวิสาข์ อินทรครรชิต
ลลิตา วิจิตอมรวงษ์

ผู้จัดพิมพ์ : สถาบันพระปกเกล้า

พิมพ์เมื่อ : 22 มกราคม 2569

